

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології
Кафедра корекційної педагогіки та інклюзивної освіти

ПРОГРАМА І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
волонтерської та педагогічної практики в спеціальних навчальних
закладах

для студентів
галузі знань 0101 Педагогічна освіта
напряму підготовки 6.010105 Корекційна освіта. Олігофренопедагогіка
(денна та заочна форма навчання)

УДК 376.011.3-051:378.147.091.33-027.22(076)

ББК 74.3+74.580.266я73

П78

Автори-укладачі:

Миронова С.П., доктор педагогічних наук, професор

Дмитрієва О.І., кандидат педагогічних наук, доцент

Коваль Н.І., кандидат педагогічних наук, доцент

Докучина Т.О., кандидат педагогічних наук, старший викладач

Рецензенти:

Глоба О.П., доктор педагогічних наук, професор кафедри дефектології та психологічної корекції Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

Чеботарьова О.В., кандидат психологічних наук, старший співробітник лабораторії олігофренопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України

Гаврилов О.В., кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри логопедії та спеціальних методик

Рекомендовано вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол №1 від 29 січня 2015 р.)

Миронова С.П.

Програма і методичні рекомендації волонтерської та педагогічної практики в спеціальних навчальних закладах /С.П.Миронова, О.І.Дмитрієва, Н.І.Коваль, Т.О.Докучина; – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. - Кам'янець-Подільський: 2015. – 60 с.

Пропонована програма волонтерської та педагогічної практики в спеціальних навчальних закладах розроблена у відповідності до "Положення про проведення практики студентів у вищих навчальних закладах України". Забезпечує поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю студентів за напрямом 6.010105 «Корекційна освіта. Олігофренопедагогіка» денної та заочної форм навчання.

ЗМІСТ

ПРОГРАМА ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ПРАКТИКИ.....	4
ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	9
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	19
Вимоги до оформлення щоденника практики	23
Методичні рекомендації щодо проведення рухливих ігор із дітьми з особливостями психофізичного розвитку.....	37
Методичні рекомендації щодо проведення рухливих ігор з розумово відсталими дітьми.....	41
Методичні рекомендації щодо проведення дидактичних ігор з розумово відсталими дітьми.....	44
Протокол спостереження за учнем під час навчальної діяльності.....	47
Протокол спостереження за учнем під час виховної діяльності.....	50
Схема аналізу корекційно-виховної спрямованості виховного заходу.....	51
Методичні рекомендації щодо розробки та проведення бесіди як методу дослідження	52
Схема аналізу уроку	54
Схема аналізу самопідготовки	55
Вимоги до звіту.....	56
Схема звіту – студента практиканта.....	57
Критерії оцінювання пропедевтичної волонтерської (безвідривної) та педагогічної практики	58
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	16
ДОДАТОК 1. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України.....	19

ПРОГРАМА ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Пояснювальна записка

Програма пропедевтичної волонтерської (безвідривної) практики з галузі знань 0101 Педагогічна освіта за напрямом 6.010105 «Корекційна освіта. Олігофренопедагогіка» факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка розроблена у відповідності з "Положенням про проведення практики студентів у вищих навчальних закладах України", затвердженим наказом Міністерства освіти України від 08 квітня 1993 року за № 93. Пропедевтична волонтерська (безвідривна) практика студентів проводиться відповідно до укладених договорів у спеціальних та інклюзивних загальноосвітніх закладах.

Педагогічна практика посідає провідне місце у системі професійного навчання корекційних педагогів, є складовою частиною навчально-виховного процесу, забезпечує поєднання теоретичної підготовки студентів із практичною діяльністю (практикою роботи) шкіл, сприяє формуванню творчого ставлення до професії педагога. Пропедевтична волонтерська (безвідривна) практика є складовою наскрізної програми педагогічної практики за напрямом 6.010105 «Корекційна освіта. Олігофренопедагогіка».

У процесі проходження волонтерської практики студенти набувають професійних знань, знайомляться із діяльністю педагогів спеціальних та інклюзивних шкіл, із особливостями використання методичних засобів, організаційних форм і методів.

Волонтерська практика має свої відповідні цілі, завдання, зміст, форму організації та проведення.

Особливість волонтерської практики полягає у тому, що студент знайомиться із практичною діяльністю корекційних педагогів у спеціальних та інклюзивних загальноосвітніх закладах, допомагає у виконанні професійних обов'язків. Окрім пасивного спостереження за діяльністю дітей, педагогів, студент включається в активну роботу, яка передбачає виконання різних видів педагогічної діяльності, зокрема, допомога вчителям і вихователям в організації колективу дітей; виготовлення наочних посібників для проведення занять, уроків; проведення дидактичних, рольових, рухливих ігор з дітьми з особливостями психофізичного розвитку.

Цей вид практики передбачає виконання студентами 120 годин (4 кредити ECTS), всього 40 годин студенти працюють безпосередньо у закладі, 80 годин - самостійна робота студентів з виконання завдань практики. Практика триває 3 тижні з відривом від занять або 9 тижнів як безвідривна (форма організації узгоджується наказом).

Студенти заочної форми навчання можуть узгоджувати кількість годин в тиждень з базою практики і прописують години та термін практики у договорі.

Зміст пропедевтичної волонтерської практики

Мета волонтерської практики – ознайомити студентів із сучасною системою освітньо-корекційних послуг, змістом професійної діяльності корекційних педагогів; залучити студентів до безпосередньої практичної діяльності у спеціальних та інклюзивних закладах.

Завдання практики:

- розвиток професійної мотивації, професійно значущих рис і якостей особистості;
- набуття студентами як помічниками корекційних педагогів практичних навичок організації навчально-корекційної та корекційно-виховної роботи;
- розвиток творчих здібностей студентів;
- навчання плануванню та організації робочого часу;
- формування навичок ведення робочих записів;
- самовиховання майбутнього корекційного педагога;
- застосування на практиці знань, набутих у процесі теоретичного навчання,
- формування вмінь самостійно приймати професійно значущі рішення.

Загальні вимоги до студентів під час практики

- студент повинен володіти широкою ерудицією, відзначатися високою культурою;
- студент повинен володіти високими моральними та громадськими якостями, відповідально ставитися до дорученої справи;
- діяльність студента повинна відповідати вимогам професіограми корекційного педагога.

Перелік основних завдань практики

1. Ознайомлення із системою освітньо-корекційних послуг для дітей з особливостями психофізичного розвитку
2. Спостереження за діяльністю вчителя-дефектолога, вихователя, асистента вчителя інклюзивного класу.
3. Знайомство з роботою вчителя-дефектолога, вихователя, асистента вчителя інклюзивного класу, логопеда, психолога, медичного персоналу.

4. Спостереження за навчальними, виховними, корекційними заняттями у закладах, організацією режимних моментів упродовж дня.
5. Проведення дидактичних, рольових, рухливих ігор; допомога у підготовці уроків, занять.

Загальні вимоги до студентів

1. Розробити індивідуальний план роботи і затвердити його у керівника практики.
2. Систематично відвідувати уроки, виховні та корекційні заняття.
3. Вести щоденник практики.
4. Надавати практичну допомогу педагогічному персоналу навчального закладу.

Загальні вимоги до керівника практики

1. Ознайомити студентів із програмою та завданнями практики.
2. Розкрити питання щодо правильної організації діяльності студентів під час проходження практики.
3. Провести детальний аналіз звітної документації.
4. Надавати інформаційну допомогу в організаційних та навчально-методичних питаннях, які виникнуть (виникають) у процесі діяльності студентів.

Загальні вимоги до керівника практики від бази практики

Відповідно до укладених угод слідкує за виконанням обов'язків від бази практики, створює умови для роботи студентів.

Студент повинен знати:

- наукові основи освіти; теорії навчання і виховання підростаючого покоління в Україні в обсязі, необхідному для здійснення педагогічних і науково-методичних завдань;
- теоретичні основи таких дисциплін: формування громадянськості осіб з особливостями психофізичного розвитку, сучасна система освітньо-корекційних послуг, безпека життєдіяльності, психологія, педагогіка; вступ до спеціальності "Корекційна освіта". Педагогічна деонтологія, анатомія, фізіологія, патологія дітей з основами валеології, дитяча література, невропатологія, психопатологія, клініка інтелектуальних порушень, риторика, культура мовлення корекційного педагога, соціально-правове забезпечення, мовленнєві та сенсорні системи і їх порушення, рухливі ігри з дітьми ОПФР.
- спеціальні розділи загальної та корекційної педагогіки та психології, що висвітлюють питання психічного розвитку дітей з особливостями психофізичного розвитку;
- питання соціальної адаптації та можливостей організації суспільно-корисної діяльності осіб із розумовою відсталістю;

- Закон України про освіту, Конвенцію про права дитини, підзаконні та нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання дітей із ОПФР;
- державну мову відповідно до чинного законодавства про мову в Україні.

Студент повинен вміти:

- ефективно використовувати робочий час;
- збирати й аналізувати інформацію,;
- планувати та організовувати свій робочий час;
- здійснювати спостереження за дітьми з ОПФР, діяльністю корекційних педагогів;
- встановлювати ділові стосунки з дітьми, корекційними педагогами, батьками дітей, спеціалістами інших галузей;
- виконувати професійні доручення;
- організовувати та проводити з дітьми ігри, виховну роботу;
- дотримуватись меж професійної компетенції.

Звітна документація

1. Щоденник практики (див. Додаток 2).
2. Портфоліо майбутнього корекційного педагога у вигляді папки, що містить наступну документацію:
 - а) довідка про навчальний заклад із зазначенням загальної кількості дітей та кількості дітей із порушеннями психофізичного розвитку;
 - б) розклад (режим) роботи начального закладу;
 - в) приклад календарного планування вихователя на одне півріччя;
 - г) приклад щоденного плану вихователя (на 1 день);
 - д) перелік дидактичних, сюжетно-рольових, рухливих ігор для певної категорії дітей і віку (згідно класу, у якому проводиться практика);
 - ж) конспекти проведених ігор: 1 дидактичної, 1 сюжетно-рольової і 1 рухливої гри.
 - з) розроблений спільно з вихователем конспект виховного заняття до свята.
3. Звіт студента про проходження практики (див. Додаток13,14).

Бази практики

Студенти проходять практику в інклюзивних класах шкіл міста Кам'янця-Подільського або в базових спеціальних закладах факультету (призначається окремим наказом та договорами про практику).

ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Пояснювальна записка

Реформування спеціальної системи освіти в Україні передбачає удосконалення професійної підготовки педагогічних кадрів. Для високого рівня кваліфікації майбутніх корекційних педагогів важливо забезпечити засвоєння студентами професійних знань в однаковій мірі з уміннями застосовувати їх у практичній діяльності. Тому педагогічна практика посідає важливе місце в системі професійно-педагогічної підготовки корекційних педагогів.

Програма педагогічної практики з галузі знань 0101 Педагогічна освіта за напрямом 6.010105 «Корекційна освіта. Олігофренопедагогіка» факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка розроблена у відповідності до «Положення про проведення практики студентів у вищих навчальних закладах України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08 квітня 1993 року за № 93. Педагогічна (безвідривна) практика студентів проводиться відповідно до укладених договорів у спеціальних та інклюзивних загальноосвітніх закладах.

Педагогічна практика є складовою частиною навчально-виховного процесу, що забезпечує поєднання теоретичної підготовки студентів із практичною діяльністю загальноосвітніх закладів та сприяє накопиченню особистісного досвіду, необхідного для реалізації творчого підходу у роботі з дітьми, що потребують корекції психофізичного розвитку. Педагогічна (безвідривна) практика є складовою наскрізної програми педагогічної практики за напрямом 6.010105 «Корекційна освіта. Олігофренопедагогіка».

Педагогічна практика сприяє узагальненню та систематизації набутих і опануванню нових теоретико-практичних знань, вмінь студентів щодо організації та проведення навчальної, корекційно-виховної роботи з учнями з порушеннями психофізичного розвитку.

Педагогічна практика має свої відповідні цілі, завдання, зміст, форму організації та проведення.

Педагогічна практика студентів другого курсу є наступним етапом після проходження волонтерської пропедевтичної практики. Студенти продовжують знайомитись із особливостями практичної діяльності

корекційних педагогів у спеціальних та інклюзивних загальноосвітніх закладах, удосконалюють набуті практичні уміння шляхом активного включення у роботу, що передбачає виконання різних видів педагогічної діяльності, зокрема: допомога вчителям і вихователям в організації колективу дітей; виготовлення наочних посібників для проведення занять, уроків; проведення дидактичних, рольових, рухливих ігор, виховних заходів з дітьми з особливостями психофізичного розвитку.

Цей вид практики передбачає виконання студентами 150 годин (5 кредитів ECTS), з яких 50 год. вони працюють безпосередньо у закладі, а 120 годин – самостійна робота студентів з виконання завдань практики. Практика триває 4 тижні з відривом від занять або 10 тижнів як безвідривна (форма організації узгоджується наказом).

Студенти заочної форми навчання можуть узгоджувати кількість годин в тиждень з базою практики і прописують години та термін практики в договорі.

Зміст педагогічної практики

Мета педагогічної практики – узагальнити знання студентів про сучасну систему освітньо-корекційних послуг, зміст професійної діяльності корекційних педагогів; виховувати професійні якості, вміння та навички відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики; реалізувати можливість практичної діяльності студентів у спеціальних та інклюзивних закладах.

Завдання практики:

- навчити студентів застосовувати набуті теоретичні знання на практиці;
- виховувати у студентів професійний інтерес, формувати творче ставлення до професії корекційного педагога;
- формувати професійну мотивацію, необхідні якості особистості майбутніх корекційних педагогів;
- забезпечити набуття студентами практичних навичок організації навчальної та корекційно-виховної роботи;
- розвивати навички спілкування з дітьми з порушенням та нормальним психофізичним розвитком, педагогічним колективом;
- формувати вміння здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до учнів з порушеннями психофізичного розвитку;

- навчити використовувати методи: спостереження, бесіда, вивчення та аналіз методичних матеріалів, шкільної документації;
- формувати вміння планувати діяльність (допомога педагогу у підготовці конспекту уроку та проведенні дидактичних, рухливих, сюжетно-рольових ігор, виховних заходів), виготовляти наочні посібники.

Загальні вимоги до студентів під час практики

- студент повинен мати стійкий інтерес та любов до професії корекційного педагога, доброзичливе ставлення до дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- студент повинен володіти високими моральними та громадськими якостями, переконанням оптимістичного розвитку потенційних можливостей дітей;
- діяльність та особистісні якості студента повинні відповідати вимогам професіограми корекційного педагога.

Загальні вимоги до керівника практики

1. Ознайомити студентів із програмою та завданнями практики.
2. Розкрити питання щодо правильної організації діяльності студентів під час проходження практики.
3. Детально проаналізувати звітну документацію.
4. Надавати інформаційну допомогу в організаційних та навчально-методичних питаннях, які виникнуть (виникають) у процесі діяльності студентів.

Загальні вимоги до керівника практики від бази практики

Відповідно до укладених угод слідкує за виконанням обов'язків від бази практики, створює умови для роботи студентів.

Студент повинен знати:

– основи загальної педагогіки, загальної та вікової психології; природу та закономірності основних психічних процесів; закономірності розвитку і

соціального формування особистості; основні закономірності психічного розвитку дитини; індивідуально-психологічні особливості особистості на різних вікових етапах; основні напрямки та перспективи розвитку освіти та педагогічної науки; методи науково-педагогічного опису та аналізу педагогічних явищ, процесів;

- закономірності вікового анатомо-фізіологічного розвитку дітей дошкільного та шкільного віку; теоретичні та природничо-наукові основи та засоби гігієнічного виховання дітей; анатомію та фізіологію нервової системи; основні хвороби нервової системи; проблеми зв'язку невропатології та дефектології; методи реабілітації дітей з порушеннями нервової системи; причини виникнення, прояву та закономірності протікання психічних захворювань, класифікацію порушень психофізичного розвитку та причини їх виникнення;

- основи корекційної педагогіки та спеціальної психології (знання структури та особливості процесу аномального розвитку; основи навчання та виховання розумово відсталих дітей; закономірності розвитку психіки розумово відсталих дітей; теоретичні основи корекційно-виховної та освітньої роботи з дітьми з дітьми порушеннями психофізичного розвитку; методи діагностики та корекції недоліків пізнавальної діяльності; прийоми реалізації індивідуального підходу до дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах індивідуального та інклюзивного навчання;

- про надання першої медичної допомоги при нещасних випадках та їх профілактики;

- питання соціальної адаптації та можливостей організації суспільно-корисної діяльності осіб із розумовою відсталістю;

- Закон України про освіту, Конвенцію про права дитини, підзаконні та нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання дітей із ОПФР;

- державну мову відповідно до чинного законодавства про мову в Україні.

Студент повинен вміти:

- здійснювати спостереження за дитиною, динаміку її розвитку; користуватися методами психолого-педагогічної діагностики; виявляти рівень актуального розвитку та зону найближчого розвитку дитини;

- здійснювати спостереження за діяльністю корекційних педагогів;
- добирати способи реалізації мети і завдань;
- планувати та організовувати свій робочий час;

- реалізовувати прийоми індивідуального підходу до дітей у процесі навчальної та корекційно-виховної роботи;
- виконувати професійні доручення;
- проводити та організовувати з дітьми ігри, виховну роботу, бесіду з учнями та педагогами, аналіз продуктів діяльності учнів;
- обладнати приміщення, кабінету;
- створювати посібники для роботи;
- доступно, логічно, чітко та емоційно викладати інформацію відповідно до аудиторії;
- встановлювати стосунки з дітьми, педагогічним персоналом;
- стимулювати дитину до діяльності, формувати позитивну мотивацію;
- аналізувати роботу педагогів та власну діяльність;
- збирати, аналізувати і використовувати інформацію;
- співвідносити практичний досвід з педагогічною теорією;
- працювати зі спеціальною літературою;
- здобувати нові професійно значущі знання.

Загальні завдання студентів

1. Розробити індивідуальний план роботи і затвердити його у керівника практики.
2. Систематично відвідувати уроки, самопідготовку, виховні заняття.
3. Вести щоденник практики.
4. Виконувати доручення педагогічного персоналу навчального закладу.
5. Активно спілкуватись з учнями, встановлювати довірливі стосунки, контакт з класним колективом.
6. Оформити звітну документацію.

Перелік основних індивідуальних завдань практики

1. Вивчення документації, яку ведуть спеціалісти:
 - скопіювати календарний план виховної роботи класу на місяць;
 - скопіювати шкільний план виховної роботи;
 - скопіювати план методичної роботи вчителя;

- проаналізувати документацію вчителя та вихователя (зробити перелік документації).
- 2. Спостереження за діяльністю вчителя, вихователя з метою визначення стилю педагогічної діяльності.
- 3. Систематизоване спостереження за особливостями розвитку та поведінки учнів з порушеннями психофізичного розвитку у навчально-виховній діяльності (див.Додаток 7,8).
- 4. Проведення дидактичних, рольових, рухливих ігор та визначення їх корекційної цінності (див.Додаток 4,5,6).
- 5. Участь у розробці та проведенні виховних заходів, аналіз корекційно-виховної спрямованості виховного заходу (див.Додаток8, 9).
- 6. Вивчення та аналіз заходів, які проводить спеціальний психолог з метою профорієнтаційної роботи з учнями.
- 7. Розробка та проведення бесіди з учнями з метою визначення професійних інтересів (див.Додаток 10).
- 8. Аналіз уроку та самопідготовки (див.Додаток 11, 12).

Додаткове групове завдання.

- 3. Зробити відеозапис уроку та самопідготовки.

Звітна документація

- 1. Індивідуальний план роботи студента.
- 2. Щоденник практики (див. Додаток 3).
- 2. Портфоліо у вигляді папки, що містить наступну документацію:
 - довідка про навчальний заклад, клас (зазначення загальної кількості дітей, розкладу (режиму) роботи начального закладу, класу)
 - копія шкільного плану виховної роботи;
 - копія методичного плану вчителя;
 - приклад календарного плану виховної роботи на місяць;
 - приклад щоденного плану вихователя (на 1 день);
 - перелік документації вчителя та вихователя;
 - звіт спостереження за діяльністю вчителя, вихователя та визначення стилю педагогічної діяльності;
 - протокол спостереження за учнем під час навчальної та виховної роботи;
 - конспекти проведених ігор: 2 дидактичних, 2 сюжетно-рольові і 2 рухливі гри та аналіз їх корекційної цінності (див. Додаток 4,5,6,7,8);

- розроблені та проведені спільно з вихователем конспекти виховних заходів, аналіз корекційно-виховної спрямованості виховного заходу (див. Додаток 9);
 - перелік та аналіз заходів, які проводить спеціальний психолог з метою профорієнтаційної роботи з учнями;
 - розроблена бесіда для визначення професійних інтересів учнів, аналіз її проведення – висновок (див. Додаток 10);
 - аналіз уроку та самопідготовки (див. Додаток 11,12);
 - відеозапис уроку та самопідготовки.
3. Звіт студента про проходження практики (див. Додаток 13,14).

Бази практики

Студенти проходять практику в базових спеціальних закладах факультету (визначається окремим наказом та договорами про практику).

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Вимоги до оформлення щоденника практики.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

пропедевтичної волонтерської (безвідривної) / педагогічної (безвідривної)
(вид і назва практики)

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології

Кафедра корекційної педагогіки та інклюзивної освіти

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр

Напрямок підготовки 6.010105 Корекційна освіта. Олігофренопедагогіка

Спеціальність _____
(назва)

1 курс, група 14
201 / 201 н.р.

Методичні рекомендації щодо проведення рухливих ігор із дітьми з особливостями психофізичного розвитку

Етапи підготовки у організації та методиці проведення рухливих ігор:

1. Вибір гри. Він залежить від корекційних завдань та вікових особливостей дітей, ступеня їхньої підготовки та кількості учасників. При виборі гри враховуються погодні умови, місце проведення, наявність помічників та бажання самих дітей.
2. Підготовка місця для гри. У першу чергу необхідно застосувати заходи безпеки та підготувати гральний майданчик.
3. Підготовка обладнання. Обладнання необхідно продумати і заготувати заздалегідь. Прапорці, м'ячі, стрічки, варто добирати яскраві та помітні. Своєчасно мають бути підготовлені певні пристосування, інструменти для подачі звукових сигналів: дзвіночки, свистки, озвучені м'ячі.
4. Розмітка майданчика. Межі грального майданчика мають бути яскраво окресленими, у якості обмеження можна застосовувати кольоровий папір, мотузку. Лінія меж гри має бути не ближче трьох метрів від перешкод: стін, дерев тощо.
5. Розташування гравців. Гравці мають добре бачити і чути ведучого.
6. Пояснення правил гри. У іграх з дітьми, що мають порушення зору, слуху, інтелекту, пояснення супроводжується демонстрацією усіх правил із пробним показом, адже неправильне розуміння правил гри може негативно вплинути на сприйнятті гри.
7. Призначення ведучих. Варіанти призначення ведучих: за бажанням дітей, за жеребком, за вибором команди тощо.

8. Розподіл по командах. Команди мають бути приблизно однаковими за силами. Склад команд може змінюватися, при цьому має враховуватися бажання самих дітей.

9. Суддівство. Від об'єктивного суддівства залежить результат гри.

10. Дозування навантаження. Залежно від віку, первинного дефекту, психофізичного стану дітей та завдань гри, навантаження у грі може бути незначним, помірним, тонізуючим або тренувальним.

11. Завершення гри. Гра закінчується, якщо у гравців з'являються перші ознаки втоми або знижується інтерес.

12. Підведення підсумків гри.

При організації ігрової діяльності дітей із порушеннями зору необхідно враховувати стан гостроти зору дитини, її попередній досвід, особливості слухового сприймання, наявність залишкового зору, рівень фізичної підготовки, вікові та індивідуальні можливості, місце і час проведення інтереси усіх гравців, їхній настрій.

У процесі гри дорослий постійно має спостерігати за самопочуттям дітей. Щоб уникнути перевтоми, ведучий має знати основні відомості про фізичний та психічний стан кожної дитини, а саме:

- рекомендації лікарів: офтальмолога, ортопеда, педіатра, психоневролога;
- загальний стан здоров'я дитини(перенесені інфекційні та ін. захворювання);
- стан опорно-рухового апарату та його порушення;
- наявність супутніх захворювань;
- стан зорового дефекту(стійка чи нестійка ремісія);
- здатність дитини орієнтуватися у просторі;
- наявність попереднього сенсорного досвіду;
- стан і можливості збережених аналізаторів;

- стан нервової системи.

При організації та проведенні занять із сліпими та слабозорими дітьми **протипоказані** усі види ігор, пов'язані із небезпекою травмування ока, різкі нахили, стрибки, вправи з важкими предметами, пов'язані із струсами тіла та нахиленим положенням голови.

При організації ігрової діяльності дітей з порушеннями слуху педагог має переконатися, що дитина бачить, що вона буде робити, тому показ рухів (напряму, темп, швидкість, послідовність дій, маршрути пересування тощо) має бути особливо точним та обов'язково супроводжуватися словесною інструкцією (поясненням, вказівкою, командою тощо). Особливу увагу варто звернути на два моменти:

1. Діти повинні добре бачити рухи губ, міміку, жести того, хто пояснює умови гри.
2. При показі діти мають повторювати завдання.

Ведучий має бути впевненим у тому, що кожен учасник гри зрозумів її правила.

Організовуючи ігрову діяльність дітей із дитячим церебральним паралічем, необхідно звертати увагу на обмеження можливостей пересування, порушення функцій дихання та кровообігу, швидку втомлюваність, ослаблення м'язової системи, порушення координації, труднощі виконання вправ у необхідному темпі, збереження стійкості у статичній позі, узгодженість рухів різних частин тіла, труднощі у захваті та утриманні предметів. Особливу увагу варто звернути на основне порушення – підвищення тону м'язів, неузгоджені рухи рук та ніг, що призводить до порушення рухової активності – ходьби та бігу.

При організації ігрової діяльності дітей із особливостями інтелектуального розвитку особливу увагу варто звернути на порушення розвитку фізичних якостей, сили, витривалості, швидкості, координаційних здібностей: точності, здатності орієнтуватися у просторі, ритмічності рухів, збереженні рівноваги тощо. Крім цього, необхідно пам'ятати, що у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку спостерігаються порушення сприймання, пам'яті, мислення, уваги; загальний недорозвиток мовлення, збіднений словниковий запас, що обмежує можливості спілкування та розуміння правил гри; порушення у формуванні основних рухів, що характеризуються зайвим напруженням, скутістю; швидка втомлюваність. Тому, гра має бути доступною для дітей, правила гри мають бути простими, пояснення їх виконання має бути лаконічним, чітким і зрозумілим для дітей.

Методичні рекомендації щодо проведення рухливих ігор з розумово відсталими дітьми

Підготовка та проведення будь-якої гри здійснюється у три етапи:

1. Підготовчий.
2. Основний.
3. Заключний.

Залежно від виду гри кожен з етапів має свої особливості, що визначають ефективність їх проведення.

Етапи підготовки та проведення рухливих ігор:

Підготовчий:

13. Вибір гри. Він передбачає визначення мети, часу проведення, змісту, урахування вікових та фізичних особливостей дітей, кількості учасників, їх інтересів тощо.

14. Підготовка обладнання та місця для гри. Необхідно визначити заходи безпеки та підготувати гральний майданчик. Обладнання та інвентар мають бути продуманими і підготовленими заздалегідь. На цьому ж етапі відбувається розмітка майданчика, межі якого мають бути яскраво окресленими та визначення розташування гравців.

Основний:

1. Пояснення правил гри. При цьому необхідно враховувати дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Тому пояснення повинні супроводжуватись демонстрацією усіх правил із пробним показом.

15. Призначення ведучих. Ведучого може призначити вчитель, вибрати учні, або ж за жеребом та ін.

16. Розподіл по командах. Розподіл учнів на команди має враховувати особливості їхнього фізичного розвитку. Команди слід організовувати приблизно однаковими за силами. За бажанням дітей склад команд може змінюватись.

17. Координація та керівництво грою. Гра починається за сигналом після того як усі зрозуміють її правила. Під час гри вчитель здійснює її координацію та керівництво. Необхідним є дозування навантаження, що залежить від віку, первинного дефекту, психофізичного стану дітей та завдань гри, навантаження у грі може бути незначним, помірним, тонізуючим або тренувальним. Важливим також є суддівство, від об'єктивності якого залежить результат гри.

Заключний:

1. Завершення гри. Тривалість гри визначається вчителем заздалегідь в залежності від віку, дітей, умов гри. Також гра може закінчитись, якщо у знизився інтерес або ж наявною є перевтома.

18. Підведення підсумків гри. На цьому етапі визначаються досягнення та помилки дітей. Обговорення та аналіз.

Організація ігрової діяльності з розумово відсталими дітьми передбачає урахування особливостей їх психофізичного розвитку, зокрема: порушення розвитку фізичних якостей, сили, витривалості, швидкості, координаційних здібностей, порушена орієнтація у просторі, тощо. Крім цього, необхідно у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку спостерігаються порушення сприймання, пам'яті, мислення, уваги; загальний недорозвиток мовлення, збіднений словниковий запас, що обмежує можливості спілкування та розуміння правил гри; порушення у формуванні основних рухів, що характеризуються зайвим напруженням, скутістю; швидка втомлюваність. Тому правила гри мають бути простими, пояснення їх виконання – лаконічним, чітким і зрозумілим для дітей. Рухи у грі мають

бути доступними, важливо враховувати певні особливості фізичного розвитку як у процесі гри, так і у визначенні результатів порівняно з іншими дітьми.

Методичні рекомендації щодо проведення дидактичних ігор з розумово відсталими дітьми

Етапи підготовки та проведення дидактичної гри:

Підготовчий:

1. Вибір гри. Він здійснюється відповідно до завдань навчально-виховного процесу, вікових особливостей, інтересів, можливостей учнів. На цьому етапі відбувається розробка сценарію та правил, визначається кількість учасників, попередній приблизний розподіл ролей учнів та ролі педагога, оптимальний час для проведення гри.

2. Виготовлення реквізитів, оформлення приміщення. Передбачається виготовлення або підготовка необхідних для проведення гри дидактичних матеріалів, вибір місця та оформлення зовнішнього вигляду приміщення.

3. Психологічне налаштування учнів на гру. Важливим є налаштування учнів не гру, актуалізація попереднього досвіду, збагачення знань, про предмети та явища навколишнього життя, необхідних для розв'язання ігрових завдань тощо.

Основний:

1. Ознайомлення учнів зі змістом, завданнями, правилами гри. Педагог пояснює усім учням завдання гри, правила, необхідності розподіляє окремі ролі (враховуючи особливості психофізичного розвитку учнів) та визначає свою роль у грі.

2. Забезпечення учнів необхідним обладнанням. На цьому етапі педагог безпосередньо надає учням дидактичний матеріал необхідний для гри, інструктує щодо приміщення та можливості його використання у грі.

3. Введення учнів у гру. Передбачає введення учнів у ігровий стан. Педагог активізує увагу дітей, просить уявити певну ситуацію.

4. Координація та керівництво грою. Рівень педагогічного керівництва грою залежить від вікових особливостей учнів, мети та змісту гри, складності дидактичних завдань тощо.

Заключний:

1. Виведення учнів з гри, аналіз результатів. Педагог закінчує гру у випадку виконання завдань гри, зниженню інтересу чи перевтомі учнів. Важливо при цьому створити радісну перспективу гри, тобто скерувати свої дії таким чином, щоб учням хотілось продовжити її. Також необхідним є аналіз гри, її результатів, визначення кращих учнів та виділення успіхів кожного.

2. Підведення разом з учнями підсумку. Необхідним атрибутом завершення гри є визначення того чи сподобалась гра учням, їхніх вражень, виділення позитивних моментів, користі гри для дітей тощо.

При організації дидактичної гри з дітьми з порушеннями інтелекту слід враховувати: пізнавальну пасивність дітей, конкретність, некритичність мислення, не сформованість вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, недорозвиток довільної уваги, її стійкості, обсягу, підвищену розсіяність, фрагментарність, уповільненість та недостатню осмисленість сприймання, вузький обсяг пам'яті та швидке забування, порушення звуковимови, розуміння зверненого мовлення та ін.

Організація дидактичної гри з дітьми з порушеннями інтелекту має відповідати таким вимогам:

- сюжет, правила гри мають відповідати інтелектуальним можливостям дітей;
- вид і зміст гри повинен відповідати темі уроку, психофізичним та віковим особливостям дітей;
- у грі повинно бути достатнє матеріально-технічне забезпечення;
- пояснення правил гри має бути чітким, доступним для розуміння дітей;

- вчитель має переконатись чи зрозуміли учні правила гри, за необхідності повторити;
- під час підведення підсумків слід обов'язково стимулювати учнів до обговорення, висловлювання критичних суджень;
- гра обов'язково крім дидактичної повинна мати корекційну мету;
- у процесі гри важливо підтримувати пізнавальну активність учнів, створювати ситуацію успіху, позитивну атмосферу.

Протокол спостереження за учнем під час навчальної діяльності.

БЛАНК СПОСТЕРЕЖЕНЬ ЗА РОЗВИТКОМ ДИТИНИ

Прізвище дитини _____

Клас _____

Перелік запитань, згідно з якими проводилося спостереження	Результати спостережень та дати їх фіксування			
1. Чи проявляє учень активність під час навчальних занять?				
2. Чи ставить запитання для розуміння змісту роботи?				
3. Чи адекватно сприймає невдачі?				
4. Чи стимулює до активності успіх?				
5. Який темп виконання навчальних завдань?				
6. Чи виконує завдання вчителя?				
7. Чи готує домашнє завдання?				
8. Який рівень працездатності під час навчальних занять?				
9. Чи докладає достатньо зусиль для подолання труднощів?				

<p>10. Який рівень допомоги потрібний під час виконання навчальних завдань:</p> <ul style="list-style-type: none"> – стимулююча; – організуюча; – пояснювальна; – інструкція; – звуження обсягу завдання; – збільшення часу на виконання завдання 				
11. Чи уважний учень на уроці?				
12. Чи проявляє інтерес до навчальних завдань?				
13. Чи відчуває учень труднощі розуміння навчальних завдань?				
14. Чи є труднощі у запам'ятовуванні навчального матеріалу?				
15. Чи вміє правильно будувати власне висловлювання?				
16. Чи вміє робити висновки?				
<p>17. Яким завданням надає перевагу:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) репродуктивним; б) пізнавально-пошуковим; в) творчим. 				

18. Рівень засвоєння та розуміння навчального матеріалу (низький, середній, високий)				
19. Які інші особливості діяльності учня під час навчальних занять?				

Протокол спостереження за учнем під час виховної діяльності.

БЛАНК СПОСТЕРЕЖЕНЬ ЗА РОЗВИТКОМ ДИТИНИ

Прізвище дитини _____

Клас _____

Перелік запитань, згідно з якими проводилося спостереження	Результати спостережень та дати їх фіксування			
1. Чи проявляє учень активність під час виховних занять?				
2. Чи взаємодіє з іншими дітьми?				
3. Чи адекватно сприймає невдачі?				
4. Чи стимулює до активності успіх?				
5. Чи активна дитина в іграх?				
6. Чи проявляє ініціативу?				
7. Чи проявляє інтерес у спілкуванні з однокласниками?				
8. Які інші особливості діяльності учня під час навчальних занять?				

Схема аналізу корекційно-виховної спрямованості виховного заходу

1. Відповідність корекційно-виховної мети темі заходу.
2. Які стимули застосовувались для формування позитивних взаємовідносин між учнями?
3. Яким чином відбувалось формування уявлень про товариську, дружбу, доброзичливість?
4. Яким чином використовувався життєвий досвід дітей?
5. Як відзначались успіхи учнів; формувалось позитивне ставлення до результатів діяльності?
6. Які прийоми, засоби формування волі, цілеспрямованості використовувались?
7. Як здійснювався розвиток естетичних почуттів, суджень, переживань?
8. Яким чином підтримувався інтерес учнів до виконуваних завдань, формувалась мотивація?
9. Як залучались учні до самостійної цілеспрямованої діяльності?
10. У чому полягав індивідуальний підхід до учня з порушенням психофізичного розвитку?
11. Яким чином здійснювалось збагачення та розвиток емоційної сфери учнів?
12. Як відбувався вплив на самоставлення та самооцінку учнів?
13. Позитивні та негативні сторони виховного заходу.

Методичні рекомендації щодо організації бесіди як методу дослідження

Бесіда є методом отримання інформації на основі вербальної комунікації. Проведення бесіди передбачає постановку дослідником запитань досліджуваному та фіксацію його відповідей.

За формою проведення бесіда може бути вільним та стандартизованим опитуванням. Обидві бесіди повинні проводитись за попередньо продуманим планом, містити основні запитання.

При стандартизованій бесіді опитування досліджуваного проводиться за чітким планом заздалегідь визначених запитань.

При вільній бесіді основні запитання можуть доповнюватись додатковими, їх формулювання також може змінюватись для корекції тактики дослідження.

Основними вимогами проведення бесіди є:

1. Встановлення довірливих стосунків між дослідником та досліджуваним із збереженням достатнього рівня.

2. Точна і чітка реєстрація відповідей досліджуваного та характеристика особливостей поведінки.

3. Не допускаються підказування та навіюваність відповідей.

У роботі з дітьми з особливими освітніми потребами необхідно враховувати:

– особливості інтелектуальних можливостей;

– уявлення про навколишнє середовище;

– стан розвитку мовлення;

– рівень самоусвідомлення.

Тому для проведення ефективної бесіди з дітьми слід:

- ставити конкретні запитання у формі лаконічних речень;
- уникати подвійних запитань;
- при необхідності повторити запитання, або змінити його форму, конкретизувати;
- бесіда не повинна містити велику кількість запитань і бути виснажливою;
- у бесіді потрібно домагатися не лише констатуючої відповіді, а й пояснення, мотивації.

Схема аналізу уроку

1. Загальні відомості про урок (правильне визначення теми та мети уроку, відповідність ходу уроку його меті, зв'язок уроку з сучасним життям).
2. Тип та структура уроку.
3. Здійснення між предметних зв'язків.
4. Методи та прийоми, застосовані вчителем на різних етапах уроку (різноманітність, доцільність, ефективність, реалізація корекційних завдань, індивідуальний підхід).
5. Шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів на уроці.
6. Аналіз діяльності учнів на уроці (активність, зосередженість, інтерес до матеріалу, свідомість у процесі навчання).
7. Аналіз діяльності вчителя (уміння володіти класом, встановлення контакту з учнями, педагогічний такт).
8. Наслідки уроку. Досягнення мети уроку; виконання плану уроку; обсяг та рівень знань учнів. Об'єктивність оцінок. Освітньо-виховне та корекційне значення уроку. Підготовленість вчителя до уроку. Наукова та методична ерудиція вчителя.
9. Загальна оцінка уроку. Рекомендації, спрямовані на удосконалення позитивних якостей уроку і подолання його негативних сторін.

Схема аналізу самопідготовки

1. Клас, мета.
2. Умови праці, необхідні прилади, підручники.
3. Розміщення учнів в класі.
4. Характер та обсяг домашнього завдання (відповідність рівню пізнавальної діяльності, віку дітей, дню тижня).
5. Форма організації навчальної домашньої роботи (доцільність обраної форми).
6. Способи виконання завдань (чи користуються діти вказівками вчителя, чи дотримуються доцільного варіанту роботи, працюють колективно чи індивідуально).
7. Працездатність учнів, наявність перерв.
8. Проведення індивідуальної роботи з учнями.
9. Рівень володіння навчальним матеріалом вихователя, взаємозв'язок вчителя та вихователя (єдність вимог, методика роботи).
10. Педагогічна майстерність вихователя (уміння володіти класом, реалізувати індивідуальний підхід, педагогічний такт).
11. Висновки та рекомендації (реалізація навчально-корекційної мети; дотримання вимог організації самопідготовки; ефективність методів роботи і типів домашніх завдань).

Вимоги до звіту

Титульний лист звіту має такий вигляд:

ЗВІТ
Студента _____ курсу Факультету <i>корекційної та соціальної педагогіки і психології</i> Напряму підготовки <i>6.010105 Корекційна освіта. Олігофренопедагогіка</i>
_____ (прізвище, ім'я та по батькові)
про проходження пропедевтичної волонтерської (безвідривної) практики у _____ (назва навчального закладу
_____ (місцезнаходження закладу)
Керівник практики _____
201_ - 201_ н.р.

Схема звіту студента - практиканта

I. Загальні відомості про проходження практики.

1. Група, за якою закріплений студент. Прізвище, ім'я, по батькові вихователя.

2. Спостереження за роботою вихователя, відвідування проведених ним виховних занять (загальні враження).

3. Відвідування занять:

а) корекційно-розвивальних;

б) виховних.

4. Виготовлення наочності.

5. Розробка конспектів проведених ігор (1 дидактичної, 1 сюжетно-рольової і 1 рухливої гри).

6. Розробка спільно із вихователем конспекту виховного заняття.

7. Оволодіння уміннями та навичками проведення роботи.

II. Висновки.

1. Що дала волонтерська практика студенту.

2. Позитивне в організації та проведенні практики.

3. Труднощі, що виникли під час проходження волонтерської практики, шляхи їх подолання (пропозиції).

Критерії оцінювання пропедевтичної волонтерської (безвідривної) та педагогічної практики

Загальна кількість балів, яку може отримати студент за проходження пропедевтичної(безвідривної) практики – **100**.

100-90 балів (рівень А). Студент підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. На захисті практики допустив незначні помилки під час відповіді на запитання, що не впливають на розуміння навчального матеріалу та вміння ним оперувати. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно».

89-82 бали (рівень В). Студент підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому вони мають незначні неточності, які не впливають на загальну структуру; є незначні недоліки при підготовці звіту; у відповідях на запитання на захисті практики спостерігаються часткове нерозуміння матеріалу, труднощі при оперуванні ним. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно».

81-75 балів (рівень С). Студент підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому є недоліки у звітній документації; у відповідях на запитання спостерігаються часткове неусвідомлення матеріалу, труднощі оперування ним. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «відмінно» або «добре».

76-67 балів (рівень D). Студент підготував усі необхідні матеріали практики. При оформленні звітної документації спостерігаються помилки, що впливають на правильність структури занять, недотримання методики проведення; у щоденнику недостатньо спостережень, висновків про проведення занять з учнями; зміст звіту недостатньо аргументований; у відповідях на запитання відчувається недостатній рівень знань. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена «добре».

66-60 балів (рівень E). Студент підготував усі необхідні матеріали практики, проте є суттєві зауваження щодо якості їхнього оформлення; спостерігаються помилки, які вказують на недостатнє усвідомлення завдань практики; щоденник, звіт та конспекти занять оформлені неправильно; у

відповідях на запитання спостерігаються помилки, що свідчать про значні прогалини у знаннях. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики має позитивну оцінку.

65 і менше балів (рівень F). Студент підготував частину матеріалів практики, при оформленні яких спостерігаються грубі помилки, які вказують на нерозуміння завдань практики, порушення методики проведення занять; неправильно оформлені щоденник, звіт, конспекти занять; при відповіді на запитання допускаються грубі помилки, що свідчать про нерозуміння навчального матеріалу. Характеристика керівника від бази практики має позитивну оцінку, проте у ній є зауваження щодо проходження практики даним студентом.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вержиховська О.М. Теорія і методика виховання дітей з особливостями інтелектуального розвитку : навч.-метод. посіб. / О.М.Вержиховська, О.М.Бонецька, А.В.Козак. – Кам'янець-подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2013. – 372 с.
2. Бондар Т.С. Спортивні та рухливі ігри в початковій школі. – К.: Ранок, 2008.
3. Інклюзивна освіта : теорія і практика : навч.-метод. посіб. / [колек. авторів ; за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. – Ч.1. – 192 с.
4. Інклюзивна освіта : теорія і практика : навч.-метод. посіб. / [колек. авторів ; за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – Ч.2. – 184 с.
5. Іова В.Ю., Красномоєць Л.В., Літній Л.В. Сонцеграй. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2006. – 64 с.
6. Іотко А.П., Шиманський В.М. Рухливі ігри в початкових класах: навч. – метод. посібн. – Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2004. – 60 с.
7. Коррекционные подвижные игры и упражнения для детей с нарушениями в развитии/ Под общ. ред.проф. Л. В. Шапковой.- М.: Советский спорт, 2002. – 212 с.
8. Косенко Ю.М. Вчитель як суб'єкт навчально-ігрової діяльності у спеціальній школі / Ю.М.Косенко. – Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – № 23. – С. 127 – 130.

9. Лисенко Н.В. Педагогіка українського довілля : навч.-метод. посіб. / Н.В.Лисенко, Н.Р.Кирста. –К. : Слово, 2010. – Ч.2. – 360 с.
10. Матвєєва М.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку: навч.-метод. посіб. / М.П.Матвєєва, С.П.Миронова. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. університет, 2005. – 164 с.
11. Миронова С.П. Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс: навчальний посібник / С.П.Миронова. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет: редакційно-видавничий відділ, 2008. – 204 с.
12. Методичні рекомендації по організації педагогічної практики студентів II курсу дефектологічного відділення в допоміжній школі/ С.П.Миронова, М.П.Матвєєва; Кам'янець-Подільський, 1990. – 17 с.
13. Основи корекційної педагогіки : навч. посіб. / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, М.П.Матвєєва; заг. ред. С.П.Миронової. – Кам'янець-подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 264 с.
14. Педагогічна практика: навч.-метод. посіб./ О.М.Вержиховська, О.В.Гаврилов. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – 88 с.
15. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93>.
16. Психолого-педагогічні основи корекційної роботи в спеціальній школі. Хрестоматія : навч. посіб. / за ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2004. – 220 с.
17. Самостійна робота студентів з дисципліни «Корекційна педагогіка (олігофренопедагогіка)» для спеціальності «Дефектологія. Корекційна педагогіка» : навч. посіб. / уклад. С.П.Миронова. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський держ. університет,

інформаційно-видавничий відділ, 2003. – 104 с.

- 18.** Синьов В. М. Психологія розумово відсталої дитини : підручник / В. М. Синьов, М. П. Матвеева, О. П. Хохліна. – К. : Знання, 2008. – 359 с.

ДОДАТОК 1.

ЗАТВЕРДЖЕНЕ

Наказом Міністерства освіти України

Від 8 квітня 1993 р. №93.

Зареєстровано в Міністерстві Юстиції України

30 квітня 1993 р. за №35

ПОЛОЖЕННЯ

Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України.

Практика студентів є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів в вищих навчальних закладах і проводиться на оснащених відповідним чином базах навчальних закладів, а також на сучасних підприємствах і організаціях різних галузей господарства, освіти, охорони здоров'я, культури, торгівлі і державного управління.

У даному Положенні розглядаються загальні питання організації, проведення і підведення підсумків всіх видів практики студентів різних спеціальностей навчання у вищих навчальних закладах України : технікумах (училищах), коледжах, інститутах, консерваторіях, університетах та інше.

1. МЕТА І ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації за зняттями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для сприйняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до різних та кваліфікаційних рівнів : молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр.

Перелік усіх видів практик для кожної спеціальності або спеціалізації, їх форми, тривалість і терміни проведення визначаються в навчальних планах.

Заключною ланкою практичної підготовки є переддипломна практика студентів, яка проводиться перед виконанням кваліфікаційної роботи або дипломного проекту. Під час цієї практики поглиблюються та закріплюються теоретичні знання з усіх дисциплін навчального плану, добирається фактичний матеріал для виконання кваліфікаційної роботи, дипломного проекту або складання державних екзаменів.

Зміст і послідовність практики визначається програмою, яка розробляється кафедрою або предметною комісією згідно з навчальним планом.

На кожній ланці практики необхідно щоб програми мали рекомендації щодо видів, форм, тестів перевірки рівня знань, умінь, навичок, які студенти мають досягти. Ці вимоги об'єднуються в наскрізній програмі – основну навчально-методичному документі практики.

Зміст наскрізної програми повинен відповідати даному Положенню, наказам і рішенням колегії Міністерства освіти України щодо практики студентів, навчального плану спеціальності і кваліфікаційній характеристиці спеціалістів. На основі цієї програми розробляються робочі програми відповідних видів практики.

Загалом наскрізна і робоча програми практики затверджуються керівником вищого навчального закладу.

2. БАЗИ ПРАКТИКИ.

2.1. Практика студентів вищих навчальних закладів проводиться на базах практики, які мають відповідати вимогам програми. При наявності у вищих навчальних закладах державних, регіональних замовлень на підготовку спеціалістів, перелік баз практики надають цим закладам органи, які формували замовлення на спеціалістів. При підготовці спеціалістів вищими навчальними закладами за пільговими договорами з підприємствами, організаціями, установами бази практики передбачаються у цих договорах.

2.2. Студенти можуть самостійно з дозволу відповідних кафедр або циклових (предметних) комісій підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ.

3.1. Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на керівників вищих навчальних закладів. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практики забезпечують відповідні кафедри або предметні комісії вищих навчальних закладів. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням у інституті, університеті та інших навчальних закладах еквівалентного рівня здійснює керівник практики (завідуючим відділом практики), який за рішенням керівника навчального закладу може бути підпорядкований проректору з навчальної роботи, а в технікумах, коледжах та інших навчальних закладах еквівалентного рівня – заступника директора з практичного навчання (з навчально-виробничої роботи).

3.2. До керівництва практикою студентів залучаються досвідчені викладачі кафедр або предметних комісій, а також директори та їх заступники, завідувачі відділенням навчальних закладів, які брали безпосередню участь в навчальному процесі, з якого проводиться практика.

Для керівництва практикою при підготовці студентів за робітничою професією можуть залучатись майстри виробничого навчання.

3.4. Розподіл студентів на практику проводиться вищими навчальними закладами з урахуванням замовлень на підготовку спеціалістів і їх майбутнього місця роботи після закінчення навчання

3.5 Розподіл студентів, які навчаються без відриву від виробництва, вищі навчальні заклади можуть передбачати практику тривалістю до одного місяця згідно з Положенням.

3.6. Бази практик в собі їх перших керівників з вищими навчальними закладами несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів.

3.7. Студенти вищих навчальних закладів при проходженні практики зобов'язані :

до початку практики одержати від керівника практики від учбового закладу консультації щодо оформлення всіх необхідних документів,

своєчасно прибути на базу практики,

у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників,

вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії,

нести відповідальність за виконану роботу,

своєчасно скласти залік з практики.

4. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ.

4.1. Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Загальна і характерна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником від бази практики.

Письмовий звіт разом з іншими документами, установленими навчальним закладом (щоденник, характеристика та інше), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу.

4.2. Звіт з практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) в комісії, призначеною завідуючим кафедрою або заступником директора навчального закладу. До складу комісії входять керівники практики від вищого навчального закладу і, за можливості, від без практики, викладачі кафедри, предметної комісії, які викладали практикантам спеціальні дисципліни.

Комісія приймає залік у студентів на базах практики в останні дні її проходження, або у вищому навчальному закладі на протязі перших десяти днів в семестрі, який починається після практики. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписами членів комісії.

4.3. Оцінка студента за практику враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатом підсумкового контролю.

4.4. Студенту, який не виконав програму практики без поважних причин може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених вищими навчальними закладами. Студент, який в останнє отримав негативну оцінку по практиці в комісії, відраховується з вищого навчального закладу.

4.5. Підсумки кожної практики обговорюється на засіданнях кафедр предметної комісії, а загальні підсумки практики підводяться на вчених (педагогічних) радах вищих навчальних закладів або на нарадах факультетів не менше одного разу протягом навчального року.